

MAELUMINISTEERIUM

Toidu arengusuunad Euroopa Liidus ja Eestis

toidupettuste vaates

Toomas Kevvai

Maaeluministeerium

Toiduohutuse ning teaduse

ja arenduse asekanstler

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapirkondadesse

Pettuste ajalugu

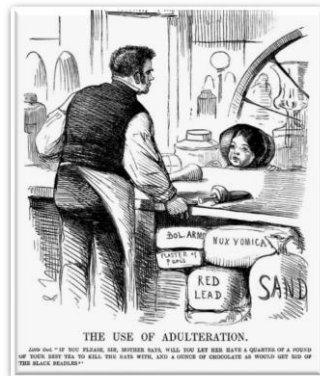

Foto: www.victorianweb.org

Foto: www.agefotostock.com

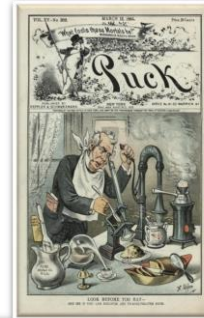
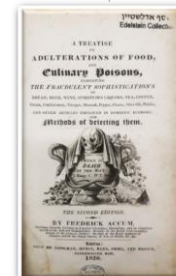

Foto: www.sciencephoto.com

Uus olukord maailmas

- ❑ **Globaliseerumine** on kaasa toonud kiiresti muutuva turu.
- ❑ Tarbijal võimalus valida aastaringselt laias valikus toitu.
- ❑ Väljakutsed tulemaks toime toidu ohutusega ja pettusega.

Euroopa Toiduseadus 178/2002

Artikkel 8

Tarbijate huvide kaitse

1. Toidualaste õigusnormide eesmärk on tarbijate huvide kaitsmine ning selles sätestatakse lähtekohad tarbijatele teadlike valikute tegemiseks seoses tarvitava toiduga.

Õigusnormide eesmärk on ära hoida:

a) pettusel põhinev ja ebaaus tegevus;

b) toidu võltsimine ja

c) igasugune muu tarbijat eksitav tegevus.

Toiduseadus

§ 20. Toidu võltsimine

- (1) Toitu võltsida ja võltsitud toitu käidelda on keelatud.
- (2) Võltsimisena käsitatakse:
- 1) toidu koostise muutmist ilma märgistust muutmata;
 - 2) märgistuse muutmist tegelikku koostist muutmata;
 - 3) toidule mis tahes viisil teise aine lisamist või sellega toidu töötlemist toidu madalama väärtuse või nõuetele mittevastavuse varjamiseks;
 - 3¹) tervisemärgi ja identifitseerimismärgi mittenõuetekohast kasutamist märgistusel;
 - 4) käitlemist, kasutades teise ettevõtja ärinime või kaubamärki ilma tema loata.

EL ametliku kontrolli määrus 2017/625

Ametlik kontroll (artikkel 9)

Pädevad asutused kontrollivad kõiki ettevõtjaid lähtuvalt riskidest, korrapäraselt ja asjakohase sagedusega. Kontrolli sageduse planeerimisel võetakse arvesse ka **pettuse või eksitava tegevuse teel** toime pandud võimalikke EL toidutarneahela õigusaktide rikkumisi.

Karistused (artikkel 139 lg 2)

Liikmesriigid peavad tagama, et nimetatud määruse normide pettuse või eksitava tegevuse teel toime pandud rikkumise korral kohaldatavad **rahalised karistused** vastavad **kas ettevõtja saadavatele majanduslikele eelistele** või **teatavale protsentides väljendatud osale ettevõtja käibest.**

Millest koosneb pettus? Toidupettus = oht tervisele?

- Nõuete rikkumine
- Tahtlus
- (Majandusliku) kasusaamise eesmärk
- Tarbijate petmine või eksitamine

Võimalus

+

Motivatsioon

-

Kontroll

=

Pettuse tõenäosus

Toidupettuse avastamine \equiv dopingu avastamine spordis

Foto: www.cartoonstock.com

Foto: www.cartertoons.com

Mille peal pettus „sõidab“?

Toote positiivne kuvand või tarbija ootus

Tervislik

Puhas

Mahe

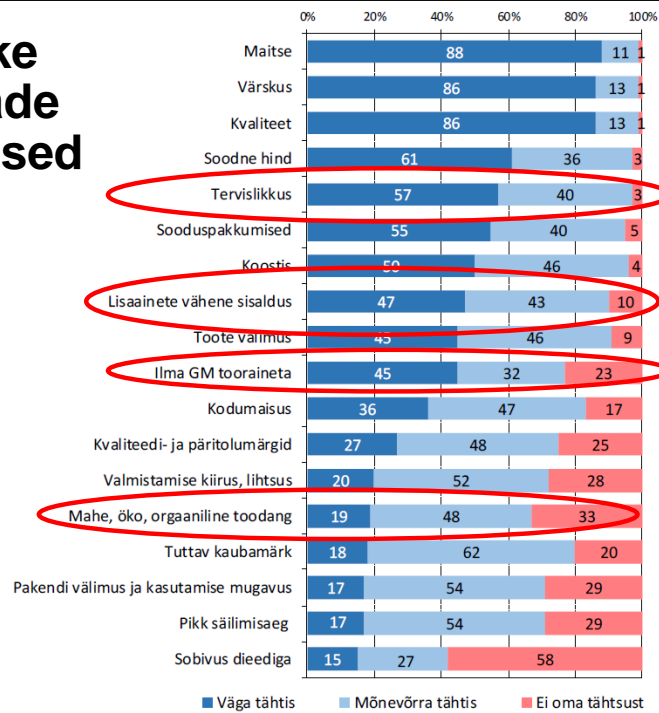
Päritolu

Lisaaine vaba

Eksklusiiivne

Hinnaline

Eesti elanike toidukaupade ostueelistused ja hoiakud (EKI, 2018)

Oht vs risk

- ❑ **Oht** on bioloogiline, keemiline või füüsikaline tegur/aine, millel võib olla kahjulik mõju inimese tervisele
- ❑ **Risk** on teatud kindlatel tingimustel kokkupuutest ohuteguriga põhjustatud kahjuliku mõju ilmumise tõenäosus

Hazard vs. Risk

A hazard is something that has the potential to harm you
Risk is the likelihood of a hazard causing harm

SHARK

A shark in the sea is a hazard
Swimming with a shark is a risk

LIGHTNING

Lightning is a hazard
Standing under a tree during a thunderstorm is a risk

efsa
European Food Safety Authority

EFSA is the European Union's independent authority on food safety. In close collaboration with national authorities and in open consultation with its stakeholders, EFSA provides independent scientific advice and clear communication on existing and emerging risks.

www.efsa.europa.eu

Riskide tajumine Saksamaa elanikkonna näitel

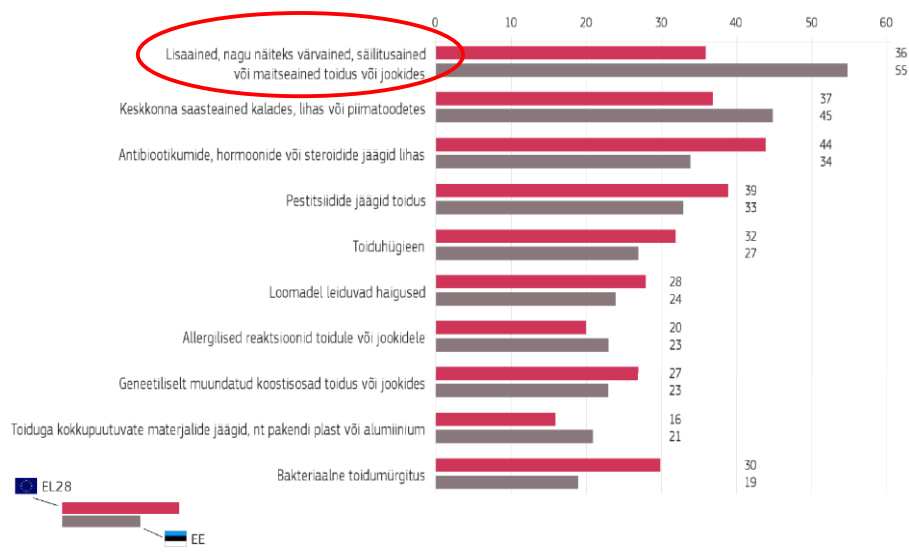
24,3 % arvab, et **toit** on neile kõige kõrgem terviserisk

18,3 % nimetab **saastatust, radiatsiooni ja kliimamuutusi**

Vaid **10-12%** nimetavad **ebatervislikku elustiili, suitsetamist, alkoholi, narkootikume ja ravimeid.**

n = 1.005, uuring, BfR 2014

Mis teeb toidus kõige rohkem muret?

Ohtlike E-ainete määraja

Need ained võivad põhjustada
astmat, vähki jt haigusi.

TOIDUVAHVID

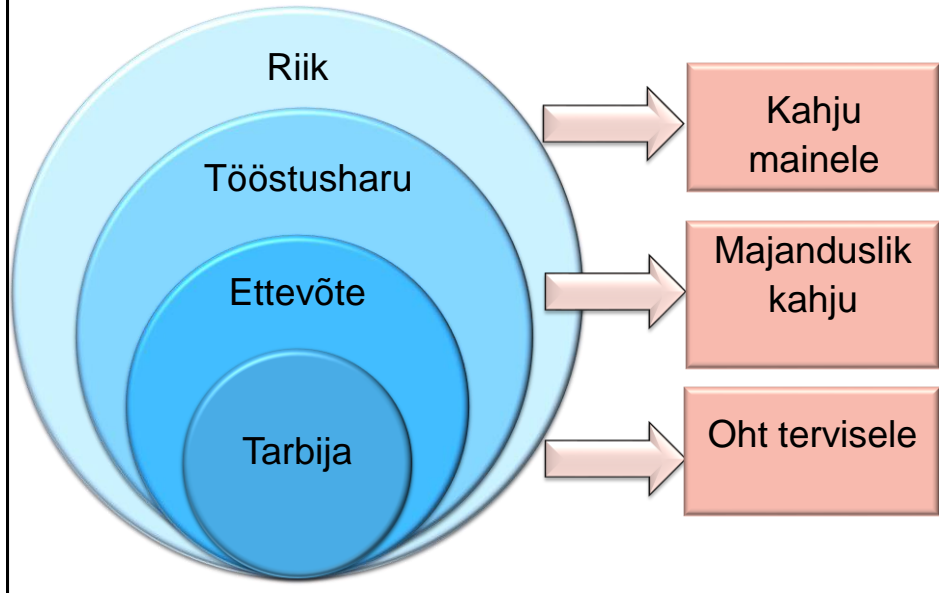
E102	tartrasiin, CI kollane 4; Acid Yellow 23, Yellow 5, Yellow 4
E104	kinoliinkollane, kollane 13; Acid Yellow 3, Yellow 13, Yellow 10
E110	päikeseloojangu-, apelsini-, oranžikaskollane S; Sunset Yellow FCF, Orange Yellow 5, Yellow 6
E120	karmin(hape/punane), košenill, looduslik punane 4; Carmine Red/Acid, Natural Red 4
E122	asorubiin, karmuasiin, punane 3; Acid Red 14, Azorubine, Carmoisine, Red 3
E123	amarant, punane 9; Acid Red 27, Amaranth, Red 2, Red 9
E124	erkpunane 4R, uuskošenill, uuskokiin; Cochineal Red A, Ponceau 4R, Red 40
E127	erütrosiin, punane 14; Acid Red 51, Erythrosine, Red 14, Red 3

Tarbija hinnang enda teadlikkusest

Kuidas hindate oma teadmisi toidus: Tean

- loodulikult esinevatest ainetest
 - töötlemisel tekkivatest ainetest
 - TKMist erituvatest ainetest
 - tootmisel kasutatavate ainete jääkidest
 - lisaainetest
- } 30%
- } 47%

Toidupettuse mõjud

Mida saab sektor teha?

„Talunikud ei saa nõuda, et riik annaks 100% garantii vahendajate aususe kohta, kui Eesti tootjad ise oma tootmiskoha nime all pettusega tegelemist võimaldavad“

Kerli Ats, Eestimaa Talupidajate Keskliidu tegevjuht

Kokkuvõtteks

Tilk tõrva rikub meepoti.

"It takes 20 years to build a reputation and five minutes to ruin it." (Warren Buffett)

- **Toidupettuse teemale järjepidev tähelepanu**
- **Tõhus järelevalve**
- **Laborite analüütiline suutlikus**
- **Tarneahela läbipaistvus**
- **Tõhusad kvaliteedi tagamise süsteemid**

MAELUMINISTEERIUM

Täna!